

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาหาความสัมพันธ์ (Correlational descriptive research) เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำของหัวหน้าหอผู้ป่วยตามการรับรู้ของพยาบาลประจำการ ระดับผลผลิตภาพในงานของพยาบาลประจำการและความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำของหัวหน้าหอผู้ป่วย และผลผลิตภาพในงานของพยาบาลประจำการตามการรับรู้ของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลชุมชนเขต 10

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งพยาบาลประจำการในกลุ่มงานการพยาบาล โรงพยาบาลชุมชนเขต 10 ขนาด 30 เตียง จำนวน ทั้งหมด 45 แห่ง โดยมีคุณสมบัติดังนี้ ไม่อยู่ในตำแหน่งบริหาร ปฏิบัติงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี ไม่อยู่ในระหว่างการลาศึกษาต่อ ลาฝึกอบรม หรือลาคลอด ซึ่งมีจำนวนพยาบาลประจำการทั้งหมด 614 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างมีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

1. กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างพยาบาลประจำการ โดยใช้สูตรการคำนวณของยามานะ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 242 คน ผู้วิจัยได้เพิ่มกลุ่มตัวอย่างจากเดิมอีก 48 คน เป็น 290 คน เนื่องจากคาดว่าจะมีผู้ไม่ส่งแบบสอบถามคืนร้อยละ 20 ตามสูตรประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่คาดว่าจะหายไป (Lameshow, Hosmer, Klar, & Lwanga, 1990)

2. เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีแบ่งกลุ่ม (cluster random sampling) ตามขั้นตอน ดังนี้

- 2.1 แบ่งกลุ่มโรงพยาบาลออกตามจังหวัดซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงพยาบาล ได้แก่ เชียงใหม่ ลำปาง เชียงราย ลำพูน พะเยาและแม่ฮ่องสอน ซึ่งมีจำนวนโรงพยาบาล 14 11 8 5 5 และ 2 แห่งตามลำดับ

2.2 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโรงพยาบาลในแต่ละจังหวัด ตามอัตราส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่มีจริงในสัดส่วน 1:3 เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างกระจายทุกจังหวัด และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยการจับสลาก ซึ่งได้จำนวนโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัด เชียงใหม่ ลำปาง เชียงราย ลำพูน พะเยา และแม่ฮ่องสอน ได้จำนวน เท่ากับ 5 4 3 2 2 และ 1 แห่ง ตามลำดับ ทั้งนี้เพื่อให้ได้กลุ่ม ตัวอย่างกระจายครอบคลุม

2.3 หาจำนวนตัวอย่างพยาบาลประจำการในแต่ละจังหวัด โดยคำนวณตามสัดส่วนประชากรพยาบาลของจังหวัดนั้นให้ได้จำนวนตัวอย่างพยาบาลประจำการในแต่ละจังหวัด หลังจากนั้นคำนวณหาจำนวนตัวอย่างพยาบาลประจำการในแต่ละโรงพยาบาล ตามสัดส่วนประชากรในโรงพยาบาลกลุ่มตัวอย่างแต่ละแห่งที่สุ่มได้

2.4 เลือกตัวอย่างพยาบาลประจำการจากโรงพยาบาลกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยการจับสลากรายชื่อพยาบาลประจำการแบบไม่แทนที่ในแต่ละโรงพยาบาลให้ได้จำนวนตัวอย่างที่ต้องการตามสัดส่วนที่คำนวณได้ ซึ่งจำนวนประชากรพยาบาลประจำการโรงพยาบาลชุมชนเขต 10 แยกตามจังหวัด เชียงใหม่ ลำปาง เชียงราย ลำพูน พะเยา และแม่ฮ่องสอน เท่ากับ 160 189 69 81 97 และ 18 สุ่มตัวอย่างได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างพยาบาลประจำการ เท่ากับ 77 89 32 38 46 และ 8 รวม 290 คน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจังหวัดที่ตั้งโรงพยาบาล

จังหวัดที่ตั้งโรงพยาบาล	จำนวนโรงพยาบาล (แห่ง)		พยาบาลประจำการ (คน)	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
เชียงใหม่	14	5	160	77
ลำปาง	11	4	189	89
เชียงราย	8	3	69	32
ลำพูน	5	2	81	38
พะเยา	5	2	97	46
แม่ฮ่องสอน	2	1	18	8
รวม	45	17	614	290

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามสำหรับพยาบาลประจำการ แบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ อายุ เพศ สถานภาพสมรส วุฒิกการศึกษา ระยะเวลาการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลปัจจุบัน หอผู้ป่วยที่ปฏิบัติงานปัจจุบัน รายได้รวม และการได้รับการอบรมหรือการศึกษาต่อด้านการบริหารการพยาบาล

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมภาวะผู้นำของหัวหน้าหอผู้ป่วยตามการรับรู้ของพยาบาลประจำการ ในการประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำที่สมควรเป็นแบบอย่างตามลักษณะ 5 ประการ ซึ่งสร้างโดยคูซส์และโพสเนอร์ (Kouzes & Posner, 1995) เครื่องมือนี้ได้รับการแปลโดยเมทินี จิตรอ่อนน้อม (2542) เป็นแบบสอบถามที่มีคำถามเป็นคำถามปลายปิด มีคำตอบให้เลือกในมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert Scale) ประกอบด้วยข้อคำถาม 30 ข้อ ทุกข้อคำถามมีความหมายในทางบวก ประเมินการปฏิบัติภาวะผู้นำ 5 ประการ ซึ่งแต่ละลักษณะ มีข้อคำถาม 6 ข้อดังนี้

1. การทำทนายกระบวนกร ข้อ 1, 6, 11, 16, 21, 26
2. การมีแรงบันดาลใจให้เกิดวิสัยทัศน์ร่วม ข้อ 2, 7, 12, 17, 22, 27
3. การทำให้ผู้อื่นได้แสดงความสามารถ ข้อ 3, 8, 13, 18, 23, 28
4. การทำตนเป็นแบบอย่าง ข้อ 4, 9, 14, 19, 24, 29
5. การเสริมสร้างกำลังใจ ข้อ 5, 10, 15, 20, 25, 30

เกณฑ์ในการให้คะแนน มีดังต่อไปนี้

- 5 หมายถึง แสดงพฤติกรรมภาวะผู้นำตามข้อความนั้นบ่อยมาก
- 4 หมายถึง แสดงพฤติกรรมภาวะผู้นำตามข้อความนั้นค่อนข้างบ่อย
- 3 หมายถึง แสดงพฤติกรรมภาวะผู้นำตามข้อความนั้นบางครั้ง
- 2 หมายถึง แสดงพฤติกรรมภาวะผู้นำตามข้อความนั้นค่อนข้างน้อย
- 1 หมายถึง แสดงพฤติกรรมภาวะผู้นำตามข้อความนั้นน้อยมาก

การคิดคะแนนแบบสอบถามพฤติกรรมภาวะผู้นำของหัวหน้าหอผู้ป่วยใช้คะแนนรวมจากแบบสอบถามทั้งหมดนำมาหาค่าเฉลี่ย จะได้ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1-5 คะแนน ซึ่งนำมาจัดระดับได้ 5 ระดับ ดังนี้ (ประคอง กรรณสูต, 2538)

คะแนนเฉลี่ย	การปฏิบัติภาวะผู้นำของหัวหน้าหอผู้ป่วย
4.50-5.00	สูงมาก
3.50-4.49	สูง
2.50-3.49	ปานกลาง
1.50-2.49	ต่ำ
1.00-1.49	ต่ำมาก

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามผลิตภาพในงาน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของเบน (Bain, 1982) โดยวัดตามบทบาทหน้าที่ของพยาบาลประจำการ ลักษณะของคำถามเป็นคำถามปลายปิด มีคำตอบให้เลือกตอบในลักษณะการประเมินค่า 5 ระดับตามแนวคิดของลิเคิรท์ ข้อคำถามมีความหมายทั้งทางบวก และทางลบ ประกอบด้วย คำถาม จำนวน 32 ข้อ ข้อความทางลบ 3 ข้อ ได้แก่ ข้อ 26, 27, 28 นอกนั้นเป็นข้อความทางบวกทั้งหมด 29 ข้อ โดยประเมินผลิตภาพในงานของพยาบาลประจำการตามบทบาทหน้าที่ใน 3 ด้าน ดังนี้

ด้านการบริหารการพยาบาล จำนวน 10 ข้อ ประกอบด้วย ข้อ 1, 2, 6, 7, 8, 11, 21, 22, 29, 30

ด้านการบริการพยาบาล จำนวน 17 ข้อ ประกอบด้วย ข้อ 3, 4, 5, 9, 10, 12, 13, 15, 16, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 31, 32

ด้านวิชาการพยาบาล จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย ข้อ 14, 17, 18, 19, 20

เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามมีดังต่อไปนี้

ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ	
5	1	หมายถึง มีการสนับสนุน/ช่วยเหลือบ่อยครั้งหรือเป็นประจำ
4	2	หมายถึง มีการสนับสนุน/ช่วยเหลือ ก่อนข้างบ่อยครั้ง
3	3	หมายถึง มีการสนับสนุน/ช่วยเหลือบางครั้ง
2	4	หมายถึง มีการสนับสนุน/ช่วยเหลือก่อนข้างน้อยครั้ง
1	5	หมายถึง มีการสนับสนุน/ช่วยเหลือน้อยมากหรือนานๆครั้ง

การคิดคะแนนแบบสอบถามผลิตภาพในงานใช้คะแนนรวมจากแบบสอบถามทั้งหมด นำมาหาค่าเฉลี่ย จะได้ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1-5 คะแนน ซึ่งนำมาจัดระดับได้ 5 ระดับ ดังนี้ (ประคองกรรมสูตร, 2538)

คะแนนเฉลี่ย	ผลึภาพในงาน
4.50-5.00	สูงมาก
3.50-4.49	สูง
2.50-3.49	ปานกลาง
1.50-2.49	ต่ำ
1.00-1.49	ต่ำมาก

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสอบถามพฤติกรรมภาวะผู้นำ

1. การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity)

แบบสอบถามพฤติกรรมภาวะผู้นำตามแบบวัดของคูซส์และโพสเนอร์ที่แปลโดย เมทินี จิตรอ่อนน้อม (2542) ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงในการแปล โดยการแปลย้อนกลับและตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของการใช้ภาษาเรียบร้อยแล้ว

2. การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

เครื่องมือแบบสอบถามพฤติกรรมภาวะผู้นำตามการรับรู้ของพยาบาลประจำการ ซึ่งแปลโดย เมทินี จิตรอ่อนน้อม (2542) ได้ผ่านการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ จากการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าเท่ากับ 0.98 ซึ่งผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ปฏิบัติงานในกลุ่มงานการพยาบาล ในโรงพยาบาลชุมชนสอดคล้อง และคอยสะเก็ดจำนวน 20 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นจากการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ของแบบสอบถามพฤติกรรมภาวะผู้นำของหัวหน้าหอผู้ป่วยเท่ากับ 0.99

แบบสอบถามผลึภาพในงาน

1. การหาความตรงตามเนื้อหา (content validity) และหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (content validity index) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามผลึภาพในงานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองตามแนวคิดของเบน (Bain, 1982) ไปหาความตรงตามเนื้อหาและค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านประกอบด้วย อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการพยาบาลจำนวน 3 ท่าน พยาบาลประจำการ 1 ท่าน อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านผลึภาพในงาน จำนวน 1 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบ

แก้ไขและให้ข้อเสนอแนะ ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา เท่ากับ 0.94 จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาแก้ไขปรับปรุงตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2. การหาความเชื่อมั่น (reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจความตรงตามเนื้อหาเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้กับพยาบาลประจำการจำนวน 20 คน ในโรงพยาบาลชุมชน หอด คอยเต่า และคอยสะเก็ด ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach' s alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามผลึกภาพในงานของพยาบาลประจำการเท่ากับ 0.92

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือจากคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึง ผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชนเพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยขออนุญาตหัวหน้าฝ่ายการพยาบาลของโรงพยาบาลกลุ่มตัวอย่างเพื่อขออนุญาตประสงค์พร้อมทั้งขอความร่วมมือในการแจกแบบสอบถามให้กับพยาบาลประจำการตามจำนวนที่ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างได้ พร้อมกับแบบสอบถามผู้วิจัยได้แนบจดหมายแนะนำตัวและขอความร่วมมือกลุ่มตัวอย่างในการตอบและการส่งแบบสอบถามกลับคืน พร้อมทั้งแจ้งให้ทราบว่าในการตอบแบบสอบถามจะไม่มีผลต่อผู้ตอบแบบสอบถามและหน่วยงานแต่อย่างใด ถ้าตอบที่ได้จะเป็นความลับและนำไปใช้เพื่อการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น

3. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งสิ้นเป็นเวลา 4 สัปดาห์ ได้รับแบบสอบถามคืนมาทั้งหมด จำนวน 262 ฉบับจากจำนวนที่ส่งไปคิดเป็นร้อยละ 90.34 เมื่อตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์พบว่า มีแบบสอบถามที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์จำนวน 253 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 87.24 ของจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Science for Windows)

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลด้าน เพศ สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษา การได้รับการอบรม สัมมนาด้านการบริหารการพยาบาล รายได้รวม โดยแจกแจงความถี่ เป็นร้อยละ และ

วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ด้านอายุ ระยะเวลาการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแห่งปัจจุบัน โดยการแจกแจงความถี่ เป็นร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์พฤติกรรมภาวะผู้นำของหัวหน้าหอผู้ป่วยและผลผลิตภาพในงานของพยาบาลประจำการตามการรับรู้ของพยาบาลประจำการ โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำของหัวหน้าหอผู้ป่วยและผลผลิตภาพในงานของพยาบาลประจำการวิเคราะห์ โดยการคำนวณหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)

สำหรับการแปลความหมายค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามเกณฑ์ ดังนี้ (ประคองกรรณสูต, 2539)

$r = 0.70 - 1.00$ หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

$r = 0.30 - 0.69$ หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง

$r = 0.01 - 0.29$ หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ